İntegral Hesabın Temel Teoremi

f, $[a, b]$ üzerinde integrallenebilen bir fonksiyon olsun. Her

$$F'(x) = f(x)$$

olacak biçimde sürekli bir $F : [a, b] \to R$ fonksiyonu varsa,

$$\int_a^b f(x)dx = F(b) - F(a)$$

dır. Bu eşitliğe **Newton – Leibniz Formülü** adı verilir.

İntegrallenebilen $f : [a, b] \to \mathbb{R}$ fonksiyonu için

1. $\int_a^a f(x)dx = 0$

2. $\int_b^a f(x)dx = -\int_a^b f(x)dx$

olur.

integrallerin turevleri

$$F(x)=\int_a^x f(t)\,dt \qquad F'(x)=f(x)$$

$$\frac{d}{dx}\int_{v(x)}^{u(x)} f(t)\,dt = f(u(x))\,u'(x) - f(v(x))\,v'(x)$$

Bu bağıntıya Leibniz Formülü adı verilir.

$$\frac{d}{dx}\int_{v(x)}^{u(x)} f(t)dt = f(u(x))u'(x) - f(v(x))v'(x)?$$

$$\int_{x^2+1}^{x^5}(x^3+2x)dx = ?$$, f(x)=x^3+2x, v(x)=x^2+1, u(x)=x^5,

f(u(x))= $(x^5)^3 + 2x^5$, f(v(x))= $(x^2+1)^3 + 2(x^2+1)$', u'(x)=$5x^4$, v'(x)=2x,

$$\frac{d}{dx}\int_{x^2+1}^{x^5}(x^3+2x)dx = [(x^5)^3+2x^5]5x^4 - [(x^2+1)^3+2(x^2+1)]\,2x,$$

$$\frac{d}{dx}\int_{v(x)}^{u(x)} f(t)dt = f(u(x))u'(x) - f(v(x))v'(x)?$$

11 $F(x)=\int_x^{x^2}\sin(t^2)\,dt$ için $F'(x)$ nedir?

Çözüm Leibniz formülünden

$$F'(x) = \sin(x^4)\,.\,2x - \sin(x^2)\,.\,1$$
$$= 2x\sin(x^4) - \sin(x^2)$$

bulunur.

Ortalama deger Teoremi

f fonksiyonu $[a, b]$ aralığında integrallenebilir olsun. $y=f(x)$ in $[a, b]$ aralığındaki ortalaması

$$\bar{y} = \frac{1}{b-a}\int_a^b f(x)\,dx$$

sayısıdır.

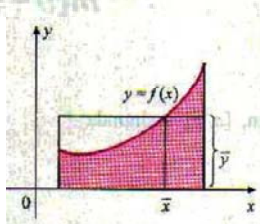

$$\overline{y} = \frac{1}{b-a}\int_a^b f(x)\,dx$$

eşitliği

$$\int_a^b f(x)\,dx = \overline{y}\cdot(b-a)$$

yazıldığında şu geometrik anlam çıkar : Pozitif bir fonksiyonun altında kalan alan, eni $b-a$, boyu $\overline{y}$ olan bir dikdörtgenin alanına eşittir.

13 $f(x)=x^2$ fonksiyonunun [0, 3] aralığındaki ortalama değerini hesap

özüm $\overline{y} = \dfrac{1}{3-0}\displaystyle\int_0^3 x^2\,dx = \dfrac{1}{3}\dfrac{x^3}{3}\Big|_0^3 = \dfrac{27}{9} = 3$

eorem 8

f, $[a, b]$ üzerinde sürekli ise $[a, b]$ aralığında

$$f(x_0) = \frac{1}{b-a}\int_a^b f(x)\,dt$$

olacak şekilde en az bir x_0 sayısı vardır.

EK 14 $f(x)=mx+n$ fonksiyonunun $[a, b]$ aralığındaki ortalama değerini bulunuz. bu ortalama değeri $[a, b]$ aralığının hangi noktasında alır?

Çözüm

$$\overline{y} = \frac{1}{b-a}\int_a^b (mx+n)\,dx = \frac{1}{b-a}\left(m\frac{x^2}{2}+nx\right)\Bigg|_a^b$$

$$= \frac{1}{b-a}\left(\frac{m}{2}b^2 + nb - \frac{m}{2}a^2 - na\right)$$

$$= \frac{1}{b-a}\left[\frac{m}{2}(b-a)(b+a) + n(b-a)\right] = \frac{m}{2}(b+a)+n$$

olur.

$$f(x_0) = mx_0 + n = \frac{m}{2}(b+a) + n \Rightarrow x_0 = \frac{a+b}{2}$$

bulunur. Şu halde $f(x)=mx+n$ fonksiyonları ortalama değerini, $[a, b]$ aralığının orta noktası olan $\dfrac{a+b}{2}$ noktasında almaktadır.

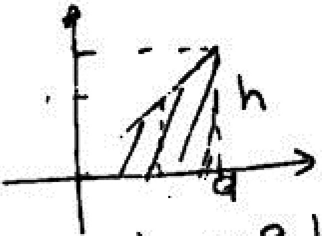

$$\text{alan} = \frac{a.h}{2}$$

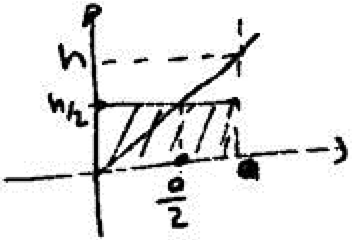

$$\text{alan} = a.\frac{h}{2} =$$

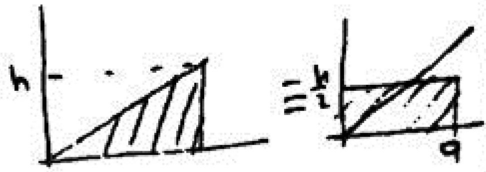

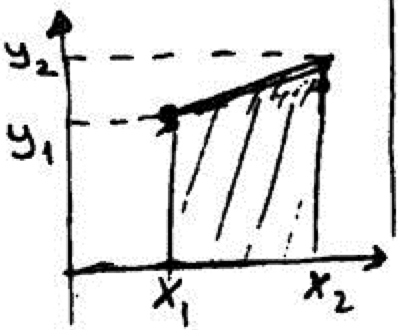

$$\text{alan} = \frac{y_2+y_1}{2}\cdot(x_2-x_1)$$

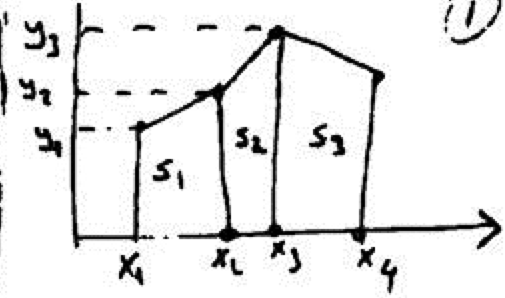

$$s_1 = \left(\frac{y_2+y_1}{2}\right)(x_2-x_1)$$

$$s_2 = \frac{y_3+y_2}{2}\;(x_3-x_2)$$

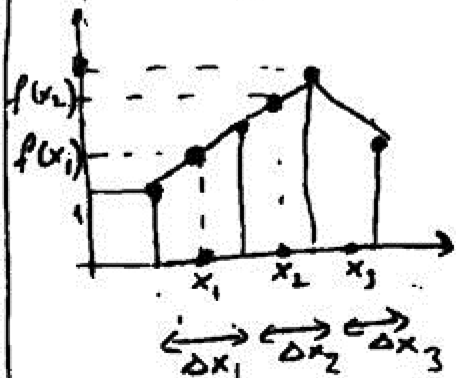

$$\text{alan} = \Delta x_1 \cdot f(x_1) + \Delta x_2 f(x_2) + \cdots$$

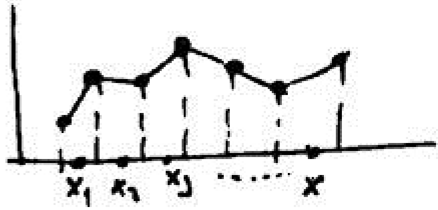

$$\text{alan} = f(x_1)\Delta x_1 + f(x_2)\,\Delta x_2 + \cdots$$

$$= \sum_{n=1}^{N} f(x_n)\,\Delta x_n$$

$$= \int f(x)\,dx$$

211) $S = ?$

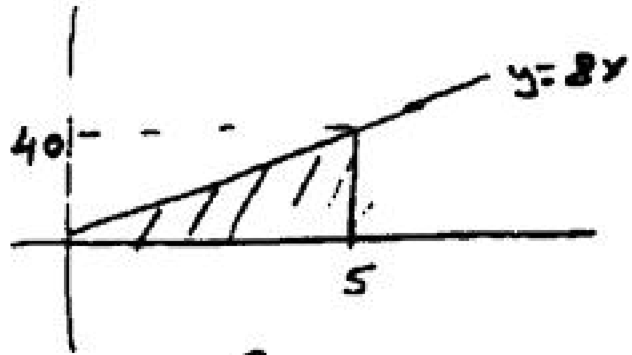

$$\int_0^5 8x\,dx = 0$$

$$8\frac{x^2}{2}\Big|_0^5 = 4x^2\Big|_0^5 = 100$$

212)

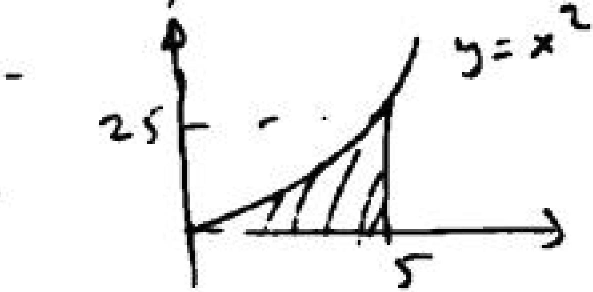

$$S = \int_0^5 x^2\,dx = \frac{x^3}{3}\Big|_0^5 = 41.6$$

213)

$$\int_0^\pi \sin x\,dx =$$

$$= (-\cos x)\Big|_0^\pi = -(\cos\pi - \cos 0)$$

$$= -(-1-1) = 2$$

$$\int_0^{2\pi} \sin x\,dx = -\cos x\Big|_0^{2\pi}$$

$$= -(\cos 2\pi - \cos 0)$$

$$= 0$$

Alanı hesaplamak istersek

$$\left|\int_0^\pi\right| + \left|\int_\pi^{2\pi}\right|$$

olmalıdır.

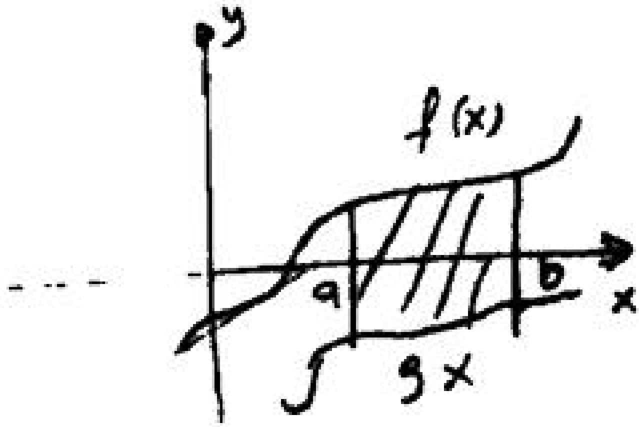

$$\text{alan} = \int_a^b [f(x)-g(x)]\,dx$$

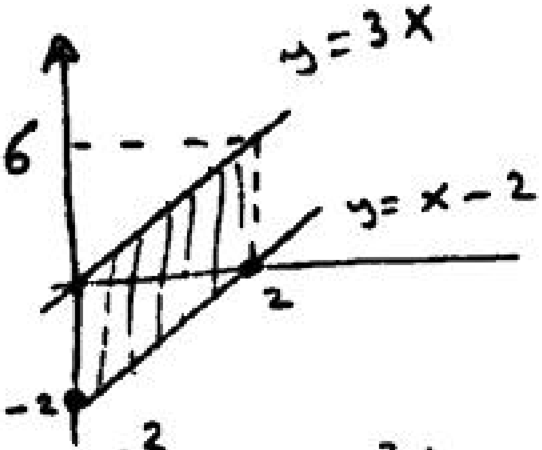

$$S=\int_0^2 [3x-(x-2)]\,dx$$

$$=\int_0^2 (2x+2)\,dx = x^2+2x\Big|_0^2$$

$$=(4+4)-(0+0)=8$$

Birinci bölgedeki kısmın alanı $\frac{2\times 6}{2}=6$

2. bölgedeki kısmın alanı $\frac{2\times 2}{2}=2$

Toplam alan $6+2=\overset{3}{8}$

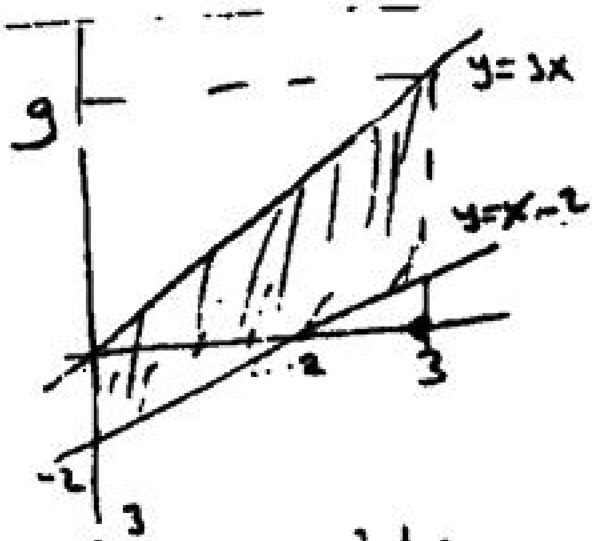

$$S=\int_0^3 [3x-(x-2)]\,dx$$

$$=x^2+2x\Big|_0^3 = 9+6=15$$

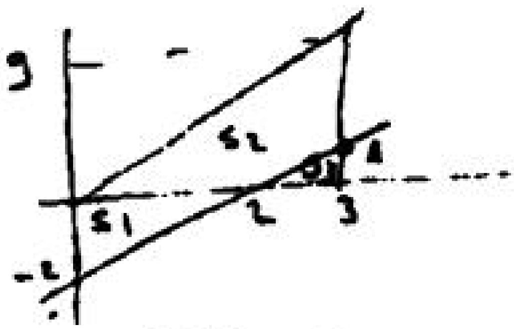

$s_1=\frac{2\times 2}{2}=2$

$(s_2+s_3)=\frac{3\times 9}{2}=$

$s_3=\frac{1\times 1}{2}=\frac{1}{2}$

$s_1+s_2 = 2+\left(\frac{3\times 9}{2}\right)-\frac{1}{2}$

$=15$

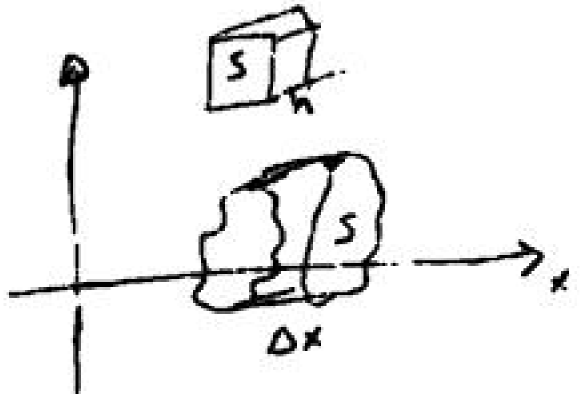

hacim = alan x Δx

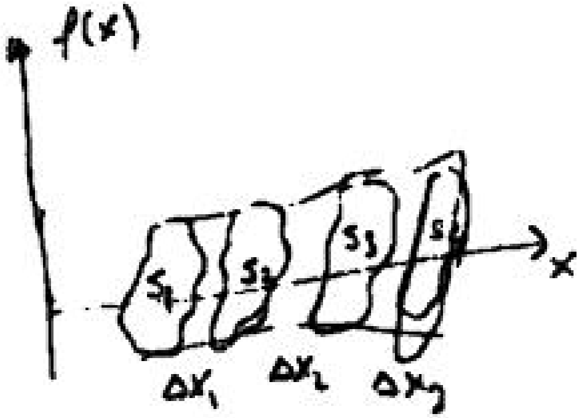

hacim $= S_1 \Delta x_1 + S_2 \Delta x_2 + \ldots$

$$V = \sum_{n=1}^{N} S_n \Delta x_n$$

$$= \int A(x)\, dx$$

$A(x)$ = alan fonksiyonu

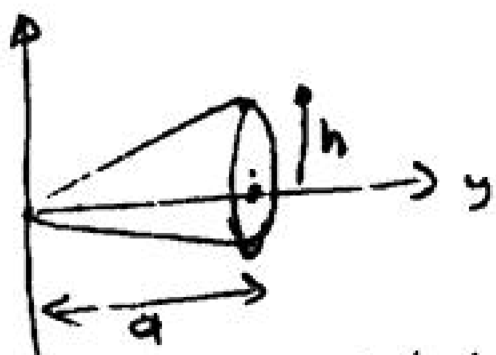

Koninin hacmini bulun

Bir kesit alalım

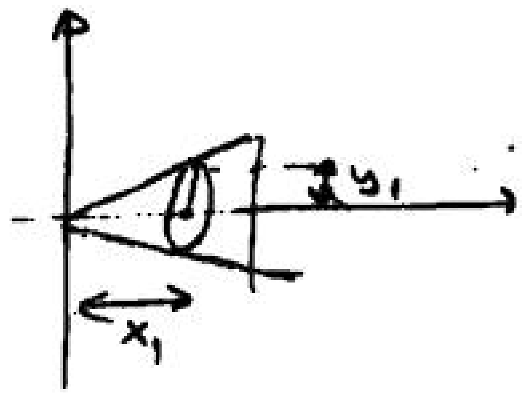

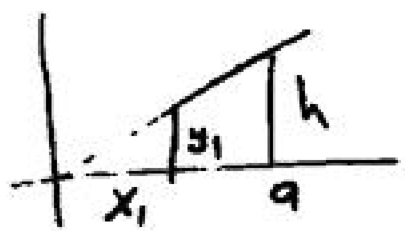

$x = a$ için $y = h$

$x = x_1$ için $y_1 = \frac{h x_1}{a}$

daire alanı $\pi r^2 = \pi y_1^2$

herhangi bir x noktası için

$y = \frac{hx}{a}$

alan $= \pi y^2 = \pi \frac{h^2}{a^2} x^2$

$$A(x) = \pi \frac{h^2}{a^2} x^2$$

$$\text{hacim} = \int_0^a A(x)\,dx$$

$$= \int_0^a \pi \frac{h^2}{a^2} x^2\,dx$$

$$= \pi \frac{h^2}{a^2} \frac{x^3}{3} \Big|_0^a$$

$$= \pi \frac{h^2}{a^2} \frac{a^3}{3} = \frac{\pi h^2 \cdot a}{3}$$

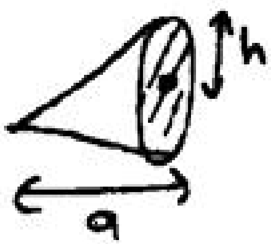

$$\frac{\pi h^2 \cdot a}{3}$$

$$\frac{\text{Taban alanı} \times \text{yüksekliği}}{3}$$

Dönel cisimlerin hacim hesabı

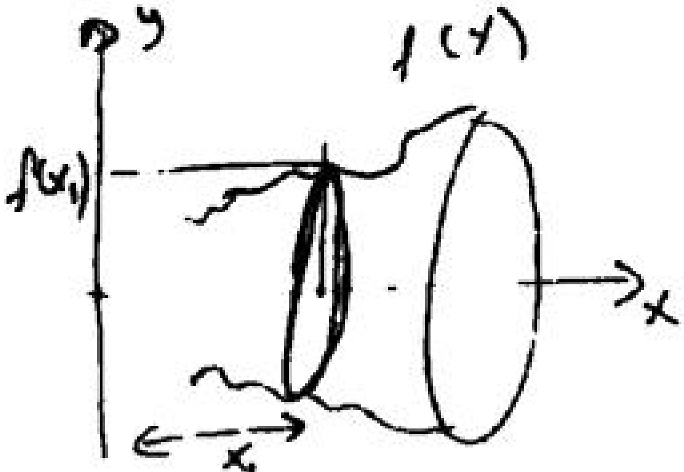

$f(x)$ eğrisi x ekseni etrafında döndürülürse

$V = ?$

Eksen etrafında döndürüldüğü için herhangi bir x_1 noktasındaki alan dairedir ve bu dairenin yarıçapı $f(x_1)$ dir

alan $= \pi r^2 = \pi (f(x_1))^2 = A(x)$

hacim $= \int A(x)\, dx$

$= \int \pi \cdot [f(x)]^2 dx$

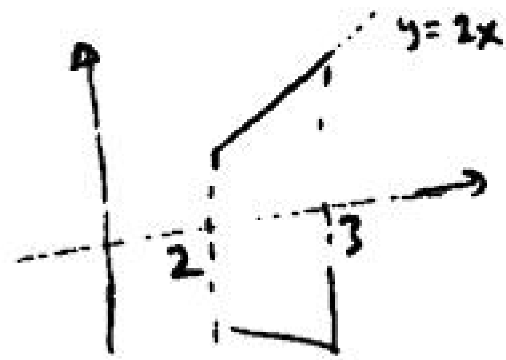

y=2x doğrusunun x ekseni etrafında döndürülmesinden oluşan kesik koninin hacmini bulun.

$$\int_2^3 \pi \cdot (2x)^2 dx = \pi \cdot 2 \frac{x^3}{3} \Big|_2^3$$

$$= \frac{2\pi}{3}\left(3^3 - 2^3\right) =$$

$$(\pi \cdot r_1^2 \cdot h_1 - \pi r_2^2 h_2)/3$$

$$= \pi \frac{6^2 \cdot 3}{3} - \frac{\pi \cdot 4^2 \cdot 2}{3}$$

3) Kabuk yöntemi

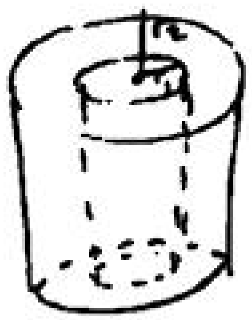

silindir halkanın hacmi

$\pi r_2^2 \cdot h - \pi r_1^2 \cdot h$

$= \pi h (r_2^2 - r_1^2)$

$= \pi h (r_2 + r_1)(r_2 - r_1)$

$= 2\pi h \frac{(r_2 + r_1)}{2} (r_2 - r_1)$

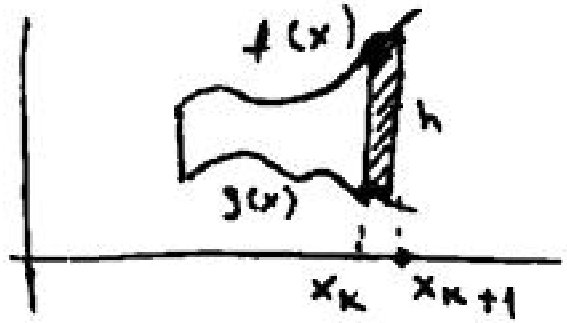

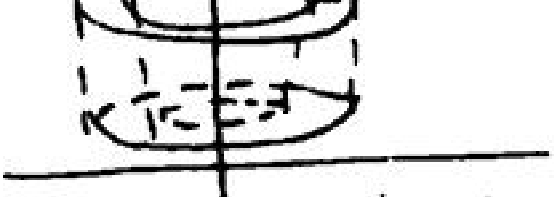

Taralı alanın y ekseni etrafında döndürülmesiyle oluşan hacim

$$V = 2\pi h \left(\frac{r_2 + r_1}{2}\right)(r_2 - r_1)$$

$$h = f(x) - g(x)$$

$$= f(x_K) - g(x_K)$$

h: ortalama yükseklik

Başlangıçta h her tarafta aynı olsun.

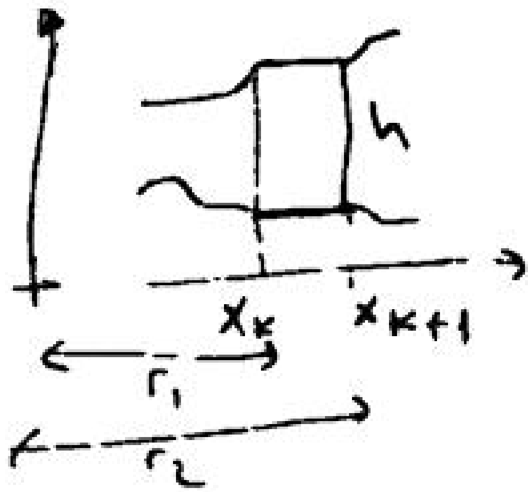

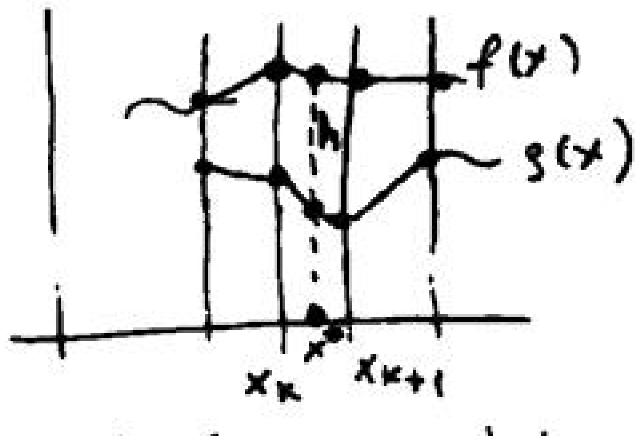

$$x^* = (x_{K+1} + x_K)/2$$

$$h = f(x^*) - g(x^*)$$

$$\Delta x = x_{K+1} - x_K$$

Özet

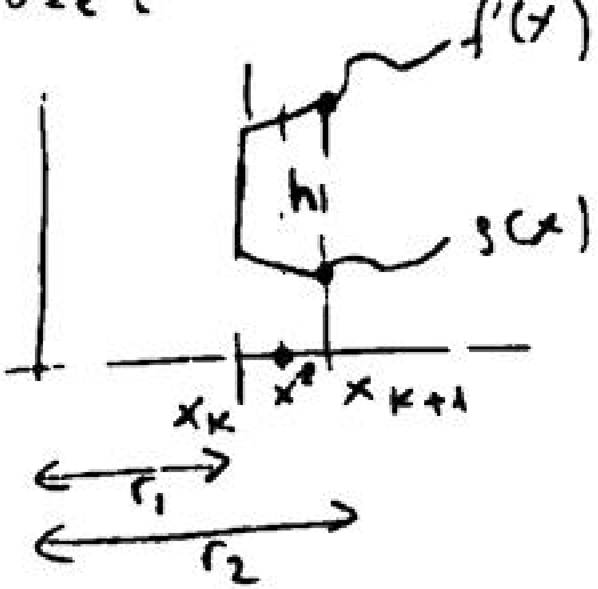

$$V = 2\pi \frac{r_2+r_1}{2}(r_2-r_1)\, h$$

$$= 2\pi \underbrace{\frac{x_{k+1}+x_k}{2}}_{x^*} \underbrace{(x_{k+1}-x_k)}_{\Delta x} \underbrace{h}_{f(x^*)-g(x^*)}$$

$$= 2\pi\, x^* \,\Delta x \left(f(x^*)-g(x^*)\right)$$

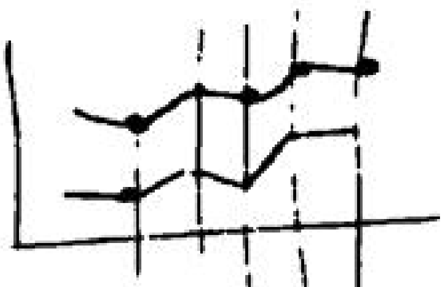

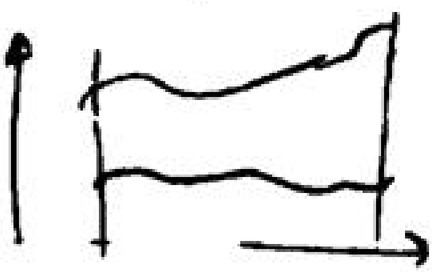

$$V_{top} = 2\pi\, x_1^* \,\Delta x_1 \left(f(x_1^*)-g(x_1^*)\right)$$
$$+\, 2\pi\, x_2^* \,\Delta x_2 \left(f(x_2^*)-g(x_2^*)\right)$$
$$+\, 2\pi\, x_3^* \,\Delta x_3 \left(f(x_3^*)-g(x_3^*)\right)$$
$$\vdots$$
$$+\, 2\pi\, x_n^* \,\Delta x_n \left(f(x_n^*)-g(x_n^*)\right)$$

$$= 2\pi \sum_{k=1}^{N} x_k^* \,\Delta x_k \left(f(x_k^*)-g(x_k^*)\right)$$

$$= 2\pi \int x\, dx \left(f(x)-g(x)\right)$$

$$= 2\pi \int_a^b x \left\{f(x)-g(x)\right\} dx$$

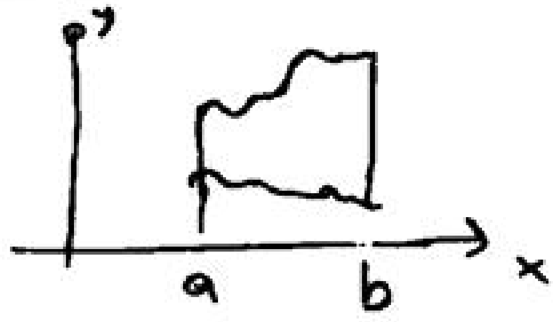

311

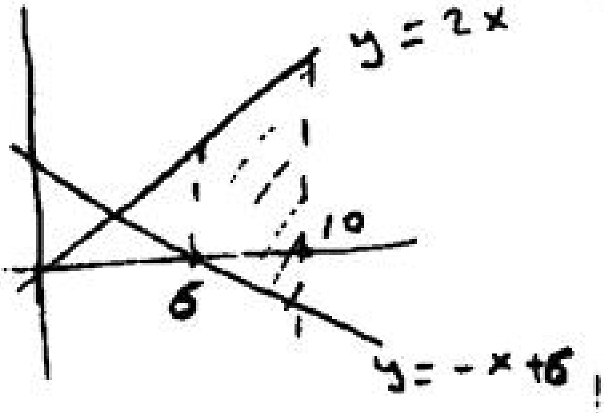

Taralı alanın y ekseni etrafında döndürülmek oluşan hacmi hesaplayın.

$$V = 2\pi \int_{6}^{10} x\left(2x-(-x+6)\right) dx$$

$$= 2\pi \int_{6}^{10} (3x^2-6x)\, dx$$

$$= 2\pi \left(x^3-3x^2\right)\Big|_{6}^{10}$$

$$= 2\pi\left[(1000-300)-(216-108)\right]$$

$$= 2\pi \cdot 592$$

312

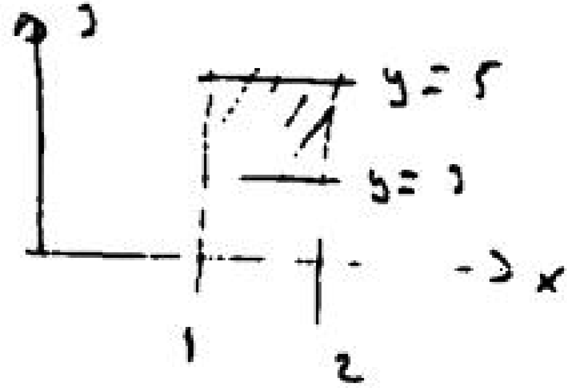

$$V = 2\pi \int_{1}^{2} (5-3)x \, dx$$

$$= 2\pi x^2 \Big|_{1}^{2} = 2\pi(4-1) = 6\pi$$

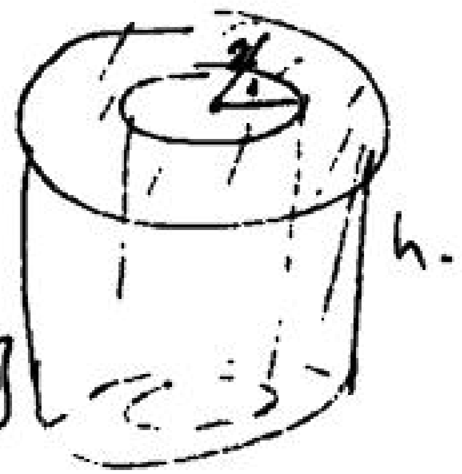

$h = 5-3 = 2$

$\pi r_1^2 h - \pi r_2^2 \cdot h$

$\pi\, 2^2 \cdot 2 - \pi \cdot 1^2 \cdot 2$

$= 6\pi$

------121 ----------

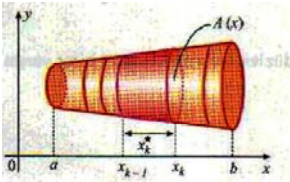

$$V=\int_a^b A(x)\,dx$$

-----122-------------------- ------------------

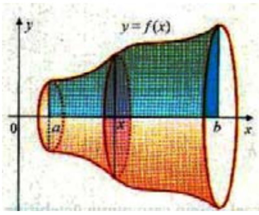

$$V=\pi\int_a^b [f(x)]^2\,dx$$

--------123----------------- ------------------

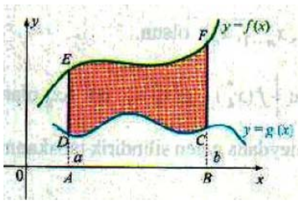

$$V=\pi\int_a^b [f^2(x)-g^2(x)]\,dx$$

--------124----------------- ------------------

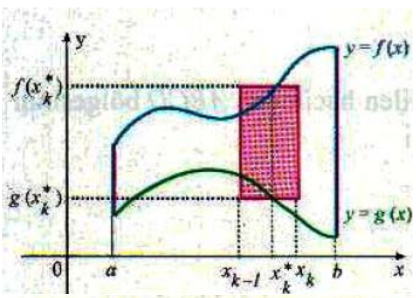

$$V=2\pi\int_a^b |x[f(x)-g(x)]|\,dx$$

--------125----------------- ------------------

$$\ell=\int_a^b \sqrt{1+(y')^2}\,dx$$, $$\ell=\int_{t_1}^{t_2}\sqrt{(\dot{x})^2+(\dot{y})^2}\,dt$$

--------126----------------- ------------------

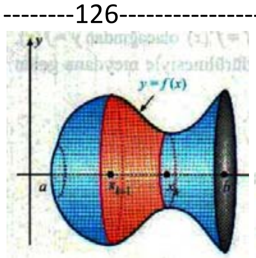

$$S=2\pi\int_a^b |y|\sqrt{1+(y')^2}\,dx$$

$$S=2\pi\int_a^b |y-k|\sqrt{1+[(y')^2}\,dx$$

$$S=2\pi\int_{t_1}^{t_2} |y|\sqrt{(\dot{x})^2+(\dot{y})^2}\,dt$$

--------127----------------- ------------------

$$m=\int\sigma\,dl,\quad m=\int\sigma\,dA,\quad m=\int\sigma\,dV$$

--------128----------------- ------------------

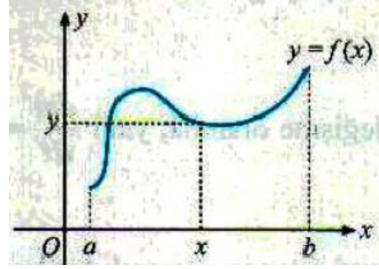

$$M_x=\int_a^b y\,dm=\int_a^b y\,\sigma(x)\,d\ell=\int_a^b y\,\sigma(x)\sqrt{1+(y')^2}\,dx$$

$$M_y=\int_a^b x\,dm=\int_a^b x\,\sigma(x)\sqrt{1+(y')^2}\,dx$$

$$M_o=\int_a^b \sqrt{x^2+y^2}\,\sigma(x)\sqrt{1+(y')^2}\,dx$$

$$M_x=\frac{1}{2}\int_a^b [f(x)-g(x)]\,\sigma(x)\,dx$$

$$M_y=\int_a^b x[f(x)-g(x)]\,\sigma(x)\,dx$$

-----129----------------- ------------------

$$\bar{x}=\frac{M_y}{m},\qquad \bar{y}=\frac{M_x}{m}$$

--------130----------------- ------------------

Birinci Pappus – Guldin Teoremi

Bir düzlemsel bölgenin kendisiyle kesişmeyen bir eksen etrafında döndürülmesiyle oluşan dönel cismin hacmi, bu bölgenin alanı ile bölgenin ağırlık merkezinin söz geçen dönme sırasında aldığı yolun çarpımına eşittir.

Hacim= Alan * yol = kesit alani * (cemberin cevresi)

$x^2+(y-2)^2\le 1$ dairesinin $0x$– ekseni etrafında döndürülmesiyle oluşan dönel cismin hacmini bulunuz.

Alan= $\pi r^2=\pi\, 1^2=\pi$

yol=$2\pi r=2\pi 2=4\pi$

Hacim= Alan * yol =$4\pi\,\pi=4\pi^2$

Bölgenin ağırlık merkezi (0, 2) noktasıdır. Bu nokta Ox– ekseni etrafında 360° döndürüldüğünde 2 birim yarıçaplı bir çember oluşur. Bu çemberin çevresi $2\pi r=2\pi\cdot 2=4\pi$ birimdir. Döndürülen dairenin alanı $\pi r^2=\pi$ olacağından

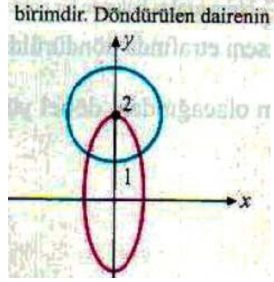

$$V=4\pi\cdot\pi=4\pi^2$$

--------131----------------- ------------------

İkinci Pappus – Guldin Teoremi

Bir düzlemsel eğrinin kendisiyle kesişmeyen bir eksen etrafında dönmesiyle oluşan dönel yüzeyin alanı, bu eğrinin uzunluğu ile eğrinin ağırlık merkezinin dönme sırasında aldığı yolun çarpımına eşittir.

Alan=uzunluk*yol=egrinin uzunlugu*cemberin cevresi

Parametrik denklemi

$$\begin{cases} x = t - \sin t \\ y = 1 - \cos t \end{cases}, \quad 0 \le t \le 2\pi$$

x ekseni etrafinda dondurulmesi ile olusan alan.
Cozum.
1)Egri uzunlugunu bul.
2)Agirlik merkezini bul.
3)Cemberin cevresini bul.
Alan=egri uzunlugu*cemberin cevresi.
Egri uzunlugu (125) ile verilmis.

$$\ell = \int_{t_1}^{t_2} \sqrt{(\dot{x})^2 + (\dot{y})^2}\, dt$$

Agirlik merkezi 129 ile verilmis.
cemberin cevresi=$2\pi r = 2\pi \bar{y}$

--------132----------------- ------------------

$$I_x = \int_a^b \sigma y^2 \sqrt{1+(y')^2}\; dx$$

$$x = u(t), \; y = v(t), \; \alpha \le t \le \beta$$

$$I_x = \int_\alpha^\beta \sigma v^2(t) \sqrt{[u'(t)]^2 + [v'(t)]^2}\; dt$$

$$I_y = \int_\alpha^\beta \sigma u^2(t) \sqrt{[u'(t)]^2 + [v'(t)]^2}\; dt$$

--------133----------------- ------------------

$$\lim_{t \to \infty} \int_a^t f(x)\,dx \qquad (8.1)$$

ifadesine f nin $[a, +\infty)$ üzerindeki **birinci çeşit genelleştirilmiş integrali** denir,

$$\int_a^{\infty} f(x)\,dx \qquad (8.2)$$

ile gösterilir. Eğer (8.1) deki limit varsa (8.2) integrali **yakınsak**, limit yoksa integral **ıraksaktır** denir.

-- ------

ikinci cesit integralde f(b)=∞ olur.

f fonksiyonu $[a, b)$ aralığının herbir kapalı alt aralığı üzerinde integrallenebilir ve $\lim_{x \to b^-} f(x) = +\infty$ (veya $-\infty$) olsun. Bu takdirde $\int_a^b f(x)\,dx$ integraline bir **ikinci çeşit genelleştirilmiş integral**, b noktasına da bu integralin bir **singüler noktasıdır** denir. Bu integralin değeri

$$\int_a^b f(x)\,dx = \lim_{t \to b^-} \int_a^t f(x)\,dx$$